

CRISTINA OTOVESCU, *Politica României de gestionare a pandemiei de COVID-19*, Editura Academiei Române, București, 2022, 287 p.

INTRODUCERE

Lucrarea prof. univ. dr. Cristina Otovescu se înscrie în seria de publicații care abordează problematica pandemiei de COVID-19 din România, oferind o imagine sintetică și de ansamblu asupra preocupărilor de acest gen. Lucrări precum cele coordonate de acad. Victor Voicu, acad. Costin Cernescu și prof. dr. Irinel Popescu (*Pandemia COVID-19 în România. Aspecte clinice și epidemiologice*, volumul I și II), au abordat latura medicală a problemei, în timp ce altele, ca *Pandemia și economia. Ce va fi după?* (acad. Daniel Dăianu) și volumul *Pandemia. Constrângeri și oportunități* (coordonat de acad. Bogdan Simionescu) s-au preocupat de problemele economice cauzate de răspunsul autorităților la situația epidemiologică.

Prin atenția acordată reverberațiilor pandemiei în întregul social, *Politica României de Gestionare a Pandemiei de COVID-19* se aproprie de lucrarea publicată de acad. Ilie Bădescu și dr. Alina I. Bădescu în anul 2020 (*Pandemie și societate. Noogenia omului vulnerabil*). Prof. univ. dr. Cristina Otovescu, însă, s-a axat pe măsurile politice adoptate de autorități în timpul pandemiei și pe efectul lor asupra întregului social.

Editor și director al *Revistei Universitare de Sociologie* de la Craiova și profesor la Universitatea de Drept din Craiova, prof. univ. dr. Otovescu a studiat de-a lungul timpului aplicarea drepturilor omului în țară, fenomenul sărăciei, dar și schimbările produse în sistemul universitar. *Politica României de Gestionare a Pandemiei de COVID-19* este ultima carte publicată de autoare, fiind dovada unei tot mai mari preocupări asupra problematicii politicilor publice din România.

IDEILE DIRECTOARE ALE LUCRĂRII

România a trecut prin „pandemia de COVID-19” între anii 2020 și 2022. Cu toate că pandemia a fost o problemă de sănătate publică, efectele acesteia s-au răsfrânt asupra multor alte sfere ale realității sociale. În termeni gustieni, autoarea a descris manifestările politice apărute în urma modificărilor cadrului biologic al națiunii. Știința are, deci, datoria să studieze pandemia în ansamblul vieții sociale

„*Revista română de sociologie*”, serie nouă, anul XXXIV, nr. 5–6, p. 335–339, București, 2023

Creative Commons License
Attribution-NoDerivs CC BY-ND

pentru a-i înțelege efectele asupra națiunii, deziderat pe care autoarea l-a îndeplinit în lucrare.

În cele ce urmează, vom discuta unele dintre ideile directoare ale lucrării, pentru a sublinia perspectiva întregului propusă de autoare, cât și poziția acesteia față de felul în care autoritățile centrale au răspuns situației epidemiologice din cei doi ani menționați:

1. România, la fel ca majoritatea țărilor din lume, a trecut printr-o criză medicală generată de infectarea cetățenilor cu virusul Sars-CoV-2, pe fondul unor crize deja existente în țară – de ordin demografic, moral, politic și medical.

Ideea se regăsește mai ales în al doilea capitol, consacrat descrierii statistice a evoluției situației epidemiologice. Datele analizate în lucrare sunt cele oficiale. Autoarea nu le pune la îndoială, deși avertizează pe alocuri că unele sunt dificil de comparat din cauza inconsecvenței testării populației (Otovescu, 2022, p. 111). Numărul cazurilor confirmate a variat și datorită numărului de teste efectuate de către autorități. De asemenea, a lipsit testarea eșantionată (și, astfel, reprezentativă), deși au existat recomandări în acest sens din partea specialiștilor (Otovescu, 2022, p. 178).

Bazându-se pe datele furnizate de autoritățile centrale, cercetătorul consideră că România a trecut printr-o criză de ordin medical între anii 2020 și 2022 din cauza numărului celor infectați și morți ca urmare a infectării. Un total de 2,6 mil. de persoane s-au infectat între 2020 și 2022, dintre care:

– **2,4%** (62 de mii) au decedat și

– **83%** (2,1 mil.) s-au vindecat (Otovescu, 2022, p. 276).

Pandemia a izbucnit într-o țară care se confrunta deja cu o serie de probleme. Apariția virusului și modul de gestionare publică a crizei nu au făcut decât să accentueze aceste probleme ale sistemului medical, ale evoluției demografice a țării, ale climatului moral intern și cele datorate intervenției factorului politic.

Sistemul medical era nepregătit la debutul pandemiei, ca urmare a penuriei de medicamente și aparatură. Demografic vorbind, populația României a scăzut continuu după 1990, ca urmare a uneia dintre cele mai mari rate de emigrare din Uniunea Europeană, țara confruntându-se cu un deficit de forță de muncă după anul 2015 (Otovescu, 2022, p. 28). Autoarea definește criza morală prin pierderea încrederii oamenilor în valorilor fundamentale și tradiționale românești, prin greutatea adoptării unor valori democratice după 50 de ani de dictatură comunistă (Otovescu, 2022, pp. 32–33) și prin slaba încredere a poporului în autoritățile publice. Despre criza politică, autoarea susține că este generată de lipsa unui consens național al partidelor și de slaba colaborare a instituțiilor responsabile de conducerea țării (Președinția, Guvernul și Parlamentul).

2. Fatalitatea virusului nu a fost de neglijat, drept urmare autoritățile au adoptat unele măsuri politice, care au implicat limitarea ori îngrădirea temporară a unor drepturi și libertăți ale cetățenilor în numele sănătății publice, fapt considerat justificabil de către autoare.

Pe motiv că „luptă cu epidemia de COVID-19”, conducerea țării a implementat o serie de măsuri similare cu cele adoptate de majoritatea țărilor din Uniunea Europeană. Prof. univ. dr. Cristina Otovescu consideră că autoritățile au fost nevoite să aleagă, la începutul pandemiei, între neintroducerea restricțiilor (imunizarea naturală a populației) și adoptarea acestor restricții, cu riscul apariției unor probleme economice (Otovescu, 2022, p. 101). Conducerea țării a ales a doua variantă, cu toate că astfel a provocat nemulțumire în rândul românilor.

În capitolul al III-lea sunt trecute în revistă principalele acte normative, prin care drepturile și libertățile cetățenilor au fost restricționate de autorități, pe motivul protecției sănătății publice. Starea de alertă a fost impusă timp de 22 de luni (din 15 mai 2020 până în 8 martie 2022) (Otovescu, 2022, p. 128), iar printre principalele măsuri adoptate de autorități s-au numărat: monitorizarea fluxului de călători ce intrau și ieșeau din țară, pregătirea și aprovizionarea spitalelor, protecția personalului medical, protecția socială a populației (distanțare socială, izolarea la domiciliu și sancționarea celor care au încălcat noul regim normativ), protecția mediului economic, informarea și educația medicală a populației (Otovescu, 2022, pp. 133–150).

În opinia autoarei, restricționarea unor drepturi și libertăți a fost justificată de iresponsabilitatea unei părți a populației (Otovescu, 2022, p. 105) și de gravitatea pandemiei, mai ales că, pe 12 octombrie, în timpul celui de-al IV-lea val de îmbolnăviri (2021), s-a înregistrat cel mai mare număr de vieți pierdute într-o zi, după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial (Otovescu, 2022, p. 82). Surprinzătoare pentru autoare a fost situația de la începutul pandemiei, când în prima jumătate a anului 2020, numărul persoanelor decedate în România a fost mai mic decât cel înregistrat în perioada corespunzătoare anului anterior, 2019 (Otovescu, 2022, p. 66).

Față de aceste restricții, românii, în opinia autoarei, au manifestat în general o atitudine de îngăduință, protestele izbucnind mai degrabă din cauza prelungirii restricțiilor (Otovescu, 2022, p. 129). Îngăduința a avut mai multe surse: fondul moral al țării (neînșușirea pe deplin a valorilor democratice, ce plasează libertatea și binele individului mai presus de binele public) și climatul general de frică (Otovescu, 2022, p. 129).

3. Viața socială a românilor a avut de suferit în timpul situației epidemiologice.

În acord cu „legea paralelismului sociologic” (Gusti, 1940, p. 21), orice schimbare petrecută într-o sferă a realității sociale produce efecte în toate celelalte. Astfel, nu e de mirare că autoarea a identificat mai multe probleme sociale cauzate de politicile adoptate de guvernanți în timpul pandemiei.

Concomitent cu blocarea unor sectoare economice, restricțiile au amplificat sentimentele de singurătate și teamă ale românilor, mai ales în cazul bătrânilor (Otovescu, 2022, p. 64). Comportamentul nupțial a fost cel mai afectat fenomen demografic, în prima jumătate a anului 2020 s-au căsătorit cu jumătate mai puțin români decât în aceeași perioadă din 2019 (Otovescu, 2022, p. 65).

Copiii și tinerii au resimțit deopotrivă cu bătrânii și adulții impactul restricțiilor. Școlile și facultățile și-au încetat activitatea față în față, adoptându-se modul de predare prin intermediul platformelor online, ceea ce, pentru studenți, de exemplu, a însemnat apariția problemelor de relaționare cu propriii prieteni și slăbirea pregătirii școlare (Otovescu, 2022, p. 76).

4. Autoritățile nu au gestionat satisfăcător pandemia pentru că au ignorat nenumăratele recomandări ale experților în medicină, psihologie, sociologie, asistență socială și economie. Românii au devenit neîncredători în „cei responsabili de gestionarea pandemiei”, ceea ce a condus la una dintre cele mai scăzute rate de vaccinare din Uniunea Europeană.

Autoarea susține că factorul politic și specialiștii au propus soluții diferite pentru rezolvarea problemelor din acea perioadă. Primii s-au concentrat pe elaborarea și aplicarea măsurilor de prevenție a răspândirii virusului (Otovescu, 2022, p. 106), în timp ce specialiștii în medicină s-au preocupat de tratarea bolii (Otovescu, 2022, p. 106). Aceste două abordări ar fi trebuit să servească unui scop comun – „salvarea vieții cetățenilor”, ceea ce nu s-a întâmplat (Otovescu, 2022, p. 178), autoritățile fiind preocupate mai degrabă de „jocurile politice”.

De exemplu, autoritățile centrale au respins tacit solicitarea unor medici de a testa populația Bucureștiului, folosind un eșantion de 10 000 de cetățeni, pentru a cunoaște cu adevărat numărul celor infectați (Otovescu, 2022, p. 178), de vreme ce numărul de cazuri a variat în funcție de numărul de teste achiziționate.

Astfel de recomandări ignorate au mai existat și pe marginea altor sfere ale vieții sociale. Autoarea le prezintă pe larg, pentru a scoate în evidență cum ar fi putut fi rezolvată problema pandemiei, având în minte întregul social, dacă specialiștii ar fi fost luați în considerare. Aceasta ne aduce aminte de abordarea holistică a reformei sociale, propusă de Școala Sociologică de la București. O reformă va avea efect dacă va cuprinde măsuri concomitente atât în domeniul sănătății, al muncii, al minții, dar și al sufletului (Gusti, 1940, p. 200).

Printre cei care au propus recomandări ignorate de autoritățile guvernamentale se numără și conducerea Academiei Române, Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV) și prof. univ. dr. Mircea Miclea (Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației de la Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca).

În lipsa unei colaborări adecvate între conducerea țării și specialiști, măsurile politice au fost privite cu neîncredere de o mare parte a populației. De aceea, încrederea românilor în instituțiile responsabile cu gestionarea pandemiei, precum

și în conducătorii acestora, a scăzut considerabil în al doilea an al pandemiei, după cum urmează:

– Raed Arafat, secretar de stat în Ministerul Afacerilor Interne: încrederea a scăzut de la 79% (2020) la 23% (2021) (Otovescu, 2022, pp. 224–225).

– Klaus Iohannis, președintele țării: încrederea s-a redus de la 47% (2020) la 28% (2021) (Otovescu, 2022, pp. 224–225).

Nu e de mirare, conform autoarei, că în România rata de vaccinare a fost printre cele mai mici din Uniunea Europeană, pe când în Portugalia, Spania, Danemarca, Belgia, Irlanda și Franța rata de vaccinare a populației adulte depășise 70%, la noi aceasta fiind sub 40% (Otovescu, 2022, p. 253).

Scrisă cu acribie, lucrarea este un punct de referință pentru studiul acțiunii politice și al mesajului mass-media care au susținut vaccinarea.

Cartea beneficiază de o *Prefață*, semnată de Sorin Căce, cercetător la Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, care ne avertizează că aceasta reprezintă, sub aspect tematic, științific și documentar, „o radiografie tulburătoare a uneia dintre cele mai complicate perioade istorice prin care a trecut România”, în anii 2020–2021, și că „nu trebuie să lipsească din biblioteca niciunui român, dornic de cunoașterea încercărilor fără precedent, la care au fost supuse, deopotrivă, populația, personalul medical și autoritățile naționale” (Otovescu, 2022, p. 11).

BIBLIOGRAFIE

1. Gusti, D. (1940). *Cunoaștere și acțiune în serviciul națiunii [Knowledge and Action in the Service of the Nation]*. Vol. II. București, Fundația Culturală Regală Principele Carol.
2. Otovescu, C. (2022). *Politica României de Gestionare a Pandemiei de COVID-19*. București, Editura Academiei Române.

*Prof. Univ. dr. Radu Baltasiu,
Drd. Narcis Rupe*

